

ЗАГРОЗИ ІННОВАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМЕНШЕННЯ

© О.О. Маслак, С.В. Нагірняк, 2014

Сучасні ринкові відносини характеризуються постійним впливом інноваційної сфери, наукомістких виробництв та науки на зростання економіки країни. Інноваційна активність підприємств, впровадження інноваційних проектів, інвестиції в наукові розробки провідних наукових інститутів – ось передумови утворення конкурентних переваг вітчизняних підприємств.

Більшість науковців схиляється до думки, що під поняттям інновація розуміють нововведення, яке пов'язано з науково-технічним розвитком і полягає в упровадженні результатів нової якості через заміну на сучасні або модернізацію основних фондів і технологій, в удосконаленні управління та поліпшенні економічних результатів підприємства. [1]. Властивостями інновацій за економічним підходом є виробнича придатність, здатність приносити прибуток, спроможність задовольняти ринковий попит, наукова новизна, соціальна результативність.

Внаслідок регіональної кластеризації відокремився так званий інноваційний кластер, який являє собою «цілісну систему підприємств і організацій з виробництва готового інноваційного продукту, що включає в себе весь процес від розвитку фундаментальної ідеї до виробництва та розповсюдження готової продукції». Даний кластер прискорює процес комерціалізації та підтримання конкурентних переваг [3].

Для досягнення поставлених цілей необхідно забезпечити високий рівень захисту об'єктів інтелектуальної власності, процесу та результатів наукових досліджень та розробок.

Інноваційна безпека є однією із ключових складових національної та економічної безпеки країни. Можна стверджувати, що безпека інноваційного розвитку це стан підприємства (регіону), який спрямований на розширення можливостей для створення і впровадження інновацій, підтримку науково-технічного потенціалу, є результатом поширення інновацій в усіх сферах господарювання.

Важливим напрямком наукових досліджень є виокремлення низки факторів, що впливають на формування інноваційної безпеки національної економіки та пошук шляхів усунення їх наслідків, таких як зниження конкурентоспроможності, порівняно низький рівень розвитку інноваційних технологій в порівнянні з іншими країнами, сповільнення темпів впровадження результатів науково-технічного прогресу. Оскільки дані загрози залишаються недостатньо дослідженими, питання безпеки інноваційного розвитку є досить актуальним.

Серед головних загроз інноваційній безпеці України відомий фахівець з проблем економічної безпеки Сухоруков А.І. виокремлює такі :

- слабкий розвиток інноваційної інфраструктури та низький рівень трансферу технологій;
- низький рівень фінансування НДДКР, що призводить до втрати наукових кадрів та інтелектуальної власності, погіршення структури науково-технічного потенціалу, зниження інноваційної активності;
- слабкий розвиток інноваційної інфраструктури та низький рівень трансферу технологій;
- зниження рівня «інтелектуалізації» експорту і зростання імпортозалежності країни від наукоємних товарів;
- недостатній рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності;
- невідповідна податкова політика держави, яка не сприяє зростанню інноваційної активності підприємств;
- повільний розвиток ефективних форм інноваційної діяльності [1].

З огляду на всезростаючу глобалізацію суспільства до вищенаведених загроз економічної безпеки можна також додати фактор іміджу країни, який можна поставити на одне з перших місць в рейтингу оцінювання інвестором можливості і доцільності інвестицій. Також до загроз інноваційної безпеки

України можна віднести низький рівень інвестицій у розвиток комерціалізації інноваційної діяльності, неефективне використання вже наданих ресурсів, відсутність державної підтримки, висока ризиковість проектів. Варто також підкреслити, що дані загрози становили собою помірну небезпеку для інноваційного розвитку нашої країни, проте після певного моменту – а саме після вступу України в Світову організацію торгівлі, значущість їх сильно зросла у зв'язку з підвищеним рівнем конкуренції внутрішнього виробника з іноземними.

З огляду на приналежність до рівня країни чи більш глобально простору усі наведені загрози безпеки інноваційного розвитку доцільно поділити на зовнішні та внутрішні.

Прямий вплив на безпеку інноваційного розвитку здійснює безпека інноваційного продукту, яка полягає у виключенні будь-якого ризику, що пов'язаний з життям та здоров'ям споживачів, пошкодженням їхнього майна та завдання шкоди навколишньому середовищу під час виробництва, використання, зберігання чи перевезення інновації [2].

Щоб нейтралізувати чи зменшити рівень загроз інноваційної безпеки, необхідно спочатку виявити та оцінити їх, у зв'язку з чим в економічній літературі наведено декілька методик. Зокрема, Сухоруков А.І. пропонує оцінювати інноваційно-технологічну безпеку, в межах якої частка високотехнологічних товарів у товарному експорті повинна становити не менше 12 % [3].

У економічній літературі існують також інші методики оцінювання загроз безпеки інноваційного розвитку, які базуються на розрахунку низки показників, що її характеризують за різними напрямками. Ними можуть бути: методи порівняння, економіко-математичного моделювання, статистичного аналізу тощо. Згідно методики Лисенко Н.О., Білошкурської Н.В. рівень інноваційної складової економічної безпеки необхідно визначати за допомогою виробничої функції Тімбергена, яка є показником впливу капіталу, технологічного та трудового факторів на результати діяльності підприємства. Результат застосування визначених методів повинен відповідати критеріям оцінки безпеки інноваційного розвитку (простота розрахунку та ідентифікація результатів, чіткі інтервали можливих значень, тощо). Після здійснення всіх необхідних етапів згідно вибраного методу оцінювання загроз отримані результати розрахунку показника безпеки інноваційного розвитку слід використовувати для прийняття управлінських рішень, що є останнім етапом даного процесу.

Отже, безпека інноваційного розвитку є основною із складових національної безпеки країни. Загрозу для її формування у сучасних ринкових умовах становлять: нерозвинутість інноваційної інфраструктури, низький рівень фінансування НДДКР, недостатнє інформаційне забезпечення інноваційної діяльності, недосконала податкова політика держави, технологічне відставання, нецільове використання фінансових ресурсів та інші фактори. Також можна виокремити як зростаючий фактор в впливу на безпеку інноваційного розвитку імідж країни. Для нейтралізації цих загроз пропонується здійснювати оцінювання та розроблення і реалізації управлінських заходів на його основі.

1. Сухоруков А.І. *Науково-технологічний потенціал та інноваційна безпека України* / Сухоруков А.І., Олейніков О.О. // *Електронний ресурс*: - Режим доступу: <http://www.inventure.com.ua/main/analytics/security/govsecurity/naukovo-tehnolog456chnii-potenc456al-ta-456nnovac456ina-bezpeka-ukrani>,
2. Кузьміна М.М. *Правове регулювання безпеки інноваційної продукції* / Кузьміна М.М. // *Актуальні питання інноваційного розвитку: науково-практичне видання*. – 2012. - №2. - С. 29-35.,
3. *Конкурентоспроможність регіону в умовах кластеризації національної економіки: сутність та інструментарій оцінювання: [монографія]* / В.В. Овчарук, О.О. Маслак, К.О. Дорошкевич. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 220 с..